Stowarzyszenie – Zamojska Rodzina Katyńska

BIULETYN INFORMACYJNY

Nr 4/2016

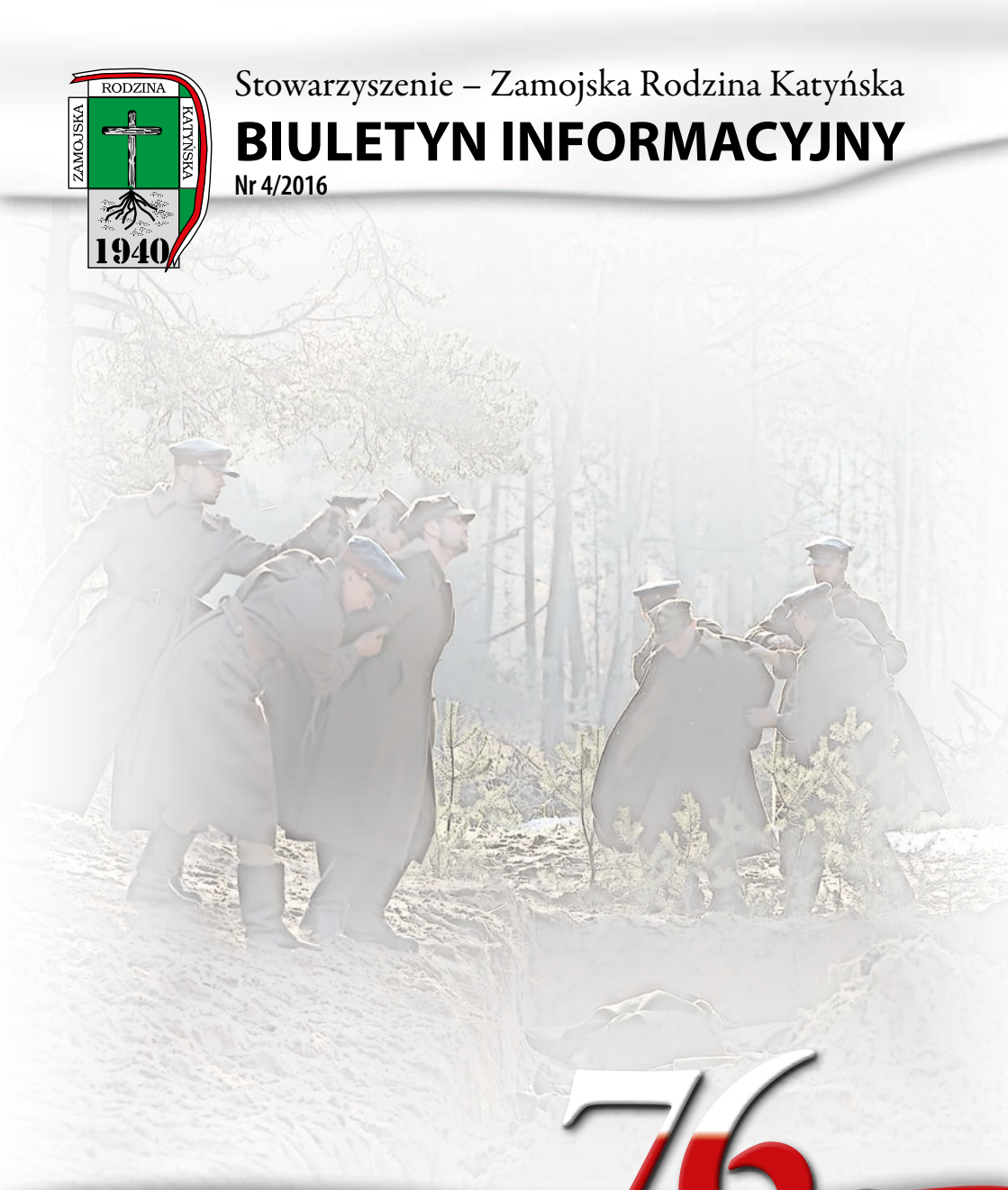

76.

ROCZNICA ZBRODNI KATYŃSKIEJ

KOZIELSK
OSTASZKOW
STAROBIELSK
KATYŃ

RODZINA
ZAMOJSKA
KATYŃSKA
1940

Zamojska Rodzina Katyńska

W roku 2016 przypada 76. rocznica Zbrodni Katyńskiej, która przypomina i dostarcza wielu powodów do naszych działań. Jako Zamojska Rodzina Katyńska nie chcemy, aby tzw. hasło *„Zbrodnia Katyńska"* wywoływało tylko skojarzenia z wojenną tragedią, z gehenną osieroconych rodzin, czy z trwającym przez dziesięciolecia „kłamstwem katyńskim". Bardzo nam zależy by poprzez edukację i spotkania z młodym pokoleniem popularyzować projekty, które inicjowaliśmy lub współtworzyliśmy w ramach akcji społeczno-edukacyjnych, wystaw i konkursów.

Chcemy zaciekawić młodych problematyką katyńską. Mowa tu zarówno o okolicznościach tragedii polskich oficerów z 1940 roku i jej wielorakich skutkach, jak i historii dochodzenia do prawdy i odkrywania spuścizny katyńskiej.

Mimo zwalczania prawdy o Katyniu za czasów komunistycznego zniewolenia i usilnych prób zatarcia tej zbrodni, nie udało się zatrzeć pamięci i fizycznie istniejących śladów. Jako naród przechowaliśmy pamięć o bohaterach, przetrwały także pamiętniki po nich. Wielkim wyzwaniem i oczekiwaniem rodzin było przekazywanie przez wiele lat pamiątek po swoich najbliższych.

Po sześciu latach, 17 września 2015 roku otwarto Muzeum Katyńskie i eksponaty znalazły swój dom w Cytadeli Warszawskiej. Większość prezentowanych tam artefaktów ma niezwykłe pochodzenie – to przedmioty wydobyte z dołów śmierci Katynia, Charkowa, Miednoje i Bykowni. Osobiste drobiazgi, przechowane w głębi ziemi: medaliki, łyżki, monety, guziki z orzełkiem, okulary, papierośnice, szachy, grzebienie i fragmenty mundurów. Artefakty ożywają dzięki słowom pochodzącym z zachowanej korespondencji rodzin i pamiętników znalezionych w Katyniu.

Na zakończenie zacytuję słowa Prezes Zarządu Federacji Rodzin Katyńskich Izabelli Sariusz-Skąpskiej: *„Serdecznym pragnieniem środowiska Rodzin Katyńskich jest opowiedzenie tej historii nowym odbiorcom i pozostawienie trwałego świadectwa na czas, kiedy nas zabraknie"*.

Marek Splewiński
Prezes Zarządu Zamojskiej Rodziny Katyńskiej

Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska

Zamojska Rodzina Katyńska powstała w październiku 1994 roku. Zanim jednak do tego doszło jej przyszli członkowie już w latach sześćdziesiątych organizowali uroczystości religijne i starali się o umieszczenie napisów upamiętniających Zbrodnię Katyńską na symbolicznych nagrobkach członków swych rodzin zamordowanych w 1940 roku przez NKWD. W miarę swych możliwości szerzyli wiedzę o sowieckich morderstwach dokonanych na oficerach WP, funkcjonariuszach Policji Państwowej, sądownictwa, żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza, Straży Więziennej, urzędników Państwa Polskiego i Polskich Patriotów.

Niektóre rodziny lub pojedyncze osoby z terenu Zamojszczyzny początkowo zostały członkami Rodziny Katyńskiej w Warszawie. Uczestniczyły w poszukiwaniach bliskich i wyjazdach do Katynia od 1990 r. do 2011 r., Charkowa od 1996 r. do 2010 r., Bykownia 2012 r. Podejmowały interwencje u władz państwowych w celu wyjaśnienia okoliczności i ujawnienia zbrodni. Ogromne znaczenie dla przyszłości stowarzyszenia miało zdobycie przez potomków policjantów zabitych w ZSRR list pomordowanych jeńców Ostaszkowa w Twerze zakopanych w Miednoje. W czasie demokratycznych przemian w ZSRR 1990 r. podczas *pierestrojki* rząd rosyjski zdecydował się ujawnić część prawdy o Katyniu.

Katyń, 4 kwietnia 1990 roku – na tle krzyża cmentarza katyńskiego delegaci Zamojskiej Rodziny Katyńskiej, od lewej: Zbigniew i Halina Padias

Zamojska Rodzina Katyńska podczas pobytu w Katyniu 4 czerwca 1995 rok. Od lewej: Marek Splewiński, Franciszek Antoniewicz

Katyń, 28 lipiec 2000 rok – cmentarz pomordowanych Polaków, zdjęcie wykonane przez delegata Zamojskiej Rodziny Katyńskiej

Katyń, 10 kwietnia 2010 rok – delegacja Zamojskiej Rodziny Katyńskiej, od lewej: Halina Padias, Zbigniew Padias, Kazimierz Starczuk, Anna Banaś i Stanisław Starczuk

Bykownia, 21-22 września 2012 roku, od lewej: Mieczysława Bełz, Jerzy Słupecki, abp Józef Kowalczyk – prymas Polski

W kwietniu 1986 roku w kościele św. Krzyża w Zamościu odbyła się uroczystość poświęcenia urny z ziemią przywiezioną z Katynia oraz brzozowego Krzyża Katyńskiego, który ustawiono na cmentarzu przykościelnym. Kiedy ten krzyż zaginął, w kwietniu 1990 roku z inicjatywy Franciszka Antoniewicza wykonano drugi, brzozowy krzyż upamiętniający zbrodnię katyńską, który potem ustawiono na terenie Rotundy, XIX-wiecznej działobitni, obecnie Mauzoleum Martyrologii Zamojszczyzny. Według wszelkiego prawdopodobieństwa w pobliżu Rotundy, we wrześniu 1939 roku, członkowie komunistycznej czerwonej milicji współpracującej z Armią Czerwoną, która zajęła Zamość, rozstrzelali kilku zamojskich policjantów.

10.04.1994 r. Poświęcenie Epitafium Romana Jakubowskiego

W 1990 roku ukazała się w zamojskiej prasie zamojska lista katyńska, opracowana przez red. Krzysztofa Czubarę, późniejszego honorowego członka ZRK. Godne podkreślenia działania podjęły w tym czasie rodziny Emeryków, Gorzków i Słupeckich. Ich starania doprowadziły do umieszczenia na Rotundzie symbolicznego epitafium zamordowanego przez NKWD policjanta Romana Jakubowskiego. Nagrobek poświęcony został wiosną 1994 r. przez ks. Zdzisława Ciżmińskiego, dzisiejszego kapelana ZRK. Podobnego upamiętnienia zbrodni katyńskiej dokonała na cmentarzu parafialnym w Zamościu rodzina Witiuków oraz rodziny Wnuków, Szpringierów na cmentarzu w Sitańcu.

Upamiętnienie Zbrodni Katyńskiej 1968 r.

W skład komitetu założycielskiego ZRK, który doprowadził do powołania 30 lipca 1994 roku stowarzyszenia w Zamościu weszli: Franciszek Antoniewicz, Janusz Skwarek, Tadeusz Cymberski, Marian Witiuk, Marek Splewiński i Jerzy Słupecki. Przynależność do ZRK zadeklarowało wówczas ponad 60 rodzin. Odbyło się zebranie organizacyjne Stowarzyszenia. Wybrano pięcioosobowy Zarząd Stowarzyszenia ZRK. Przewodniczącym Zarządu został Franciszek Antoniewicz,

rolnik, działacz „Solidarności" RI. Jego zastępcami zostali Janusz Skwarek i Tadeusz Cymberski, skarbnikiem Marian Witiuk, a sekretarzem Jerzy Słupecki. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej wybrano Marka Splewińskiego. Kapelanem ZRK został ks. Zdzisław Ciżmiński, rektor kościoła św. Katarzyny w Zamościu.

Jednym z najważniejszych zadań Stowarzyszenia stało się wspieranie wysiłków Federacji Rodzin Katyńskich i władz polskich, zmierzających do przeprowadzenia ekshumacji pomordowanych w Katyniu, Charkowie i Twerze oraz zbudowanie w miejscach kaźni cmentarzy wojennych. Delegacje ZRK uczestniczyły w pracach federacji oraz pielgrzymkach do Katynia, Charkowa, Miednoje, Bykowni k/Kijowa (1995, 1998, 2000 i 2012 r.).

Od początku swego istnienia ZRK organizuje każdego roku w kwietniu uroczystości poświęcone rocznicy zbrodni katyńskiej. Szczególną oprawę miały obchody Roku Katyńskiego w 1995 roku 22 kwietnia, po mszy św. celebrowanej przez ks. Ciżmińskiego, członkowie Stowarzyszenia, kombatanci, przedstawiciele wojska, policji oraz młodzież zamojskich szkół, w asyście kompani honorowej Technicznej Szkoły Wojsk Lotniczych udali się na Rotundę. Tam historyk Janusz Skwarek, syn policjanta – więźnia Ostaszkowa, przypomniał tło i okoliczności katyńskiej zbrodni. Następnie, zgodnie z ceremoniałem wojskowym, odbył się apel pamięci. Wśród wielu przedsięwzięć, które udało się ZRK w tym czasie przeprowadzić na uwagę zasługuje m.in. współorganizowanie w Muzeum Arsenał w Zamościu dwóch wystaw: „75 lat Policji Państwowej" i „Drogi do Niepodległości". Po wielomiesięcznych staraniach zaprojektowano i wykonano sztandar zamojskiego Stowarzyszenia. Wyhaftowała go nieodpłatnie pani Maria Hołys z Wólki Łabuńskiej koło Zamościa. Sztandar poświęcił w kwietniu 1996 roku kościele św. Katarzyny ks. Ciżmiński.

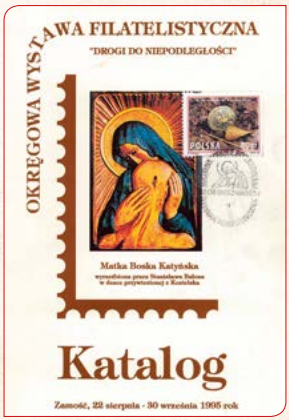

Wystawa filatelistyczna, 30 września 1998 r. „Drogi do Niepodległości"

Członkowie Zamojskiej Rodziny Katyńskiej w muzeum „Arsenał" – organizatorzy wystawy „75 lat Policji Państwowej". Od lewej: Piotr Skwarek, Jerzy Słupecki, Janusz Skwarek

Upamiętnienia

W 1996 roku zarząd ZRK postanowił podjąć się realizacji jednego ze swych podstawowych, statutowych celów – wybudowania w pobliżu kościoła św. Katarzyny Pomnika Krzyża Katyńskiego. W celu zebrania funduszy na to przedsięwzięcie wydrukowano cegiełki wartości 1, 2 i 5 zł. Projekt cegiełek wykonał nieodpłatnie zamojski grafik Kazimierz Łoński. Rozprowadzeniem cegiełek, szczególnie w dniach Wszystkich Świętych, zajmowali się harcerze Chorągwi Zamojskiej ZHP wspólnie z członkami ZRK. Dzięki temu udało się zebrać znaczną część funduszy. Przygotowania do budowy pomnika – Krzyża Katyńskiego trwały cztery lata. Autorem projektu pomnika był Zarząd ZRK i prof. Bogusław Smyrski, architekt z Warszawy z pochodzenia zamościanin. Prace projektowe wykonała firma „Deska" s.c. Siedmiometrowy krzyż został wykonany z żelazobetonu przez Fabrykę Domów w Zamościu. Patynowane, metalowe części krzyża powstały w firmie „Granbud".

Cegiełka Zamojskiej Rodziny Katyńskiej

Uroczystość odsłonięcia i poświęcenia Krzyża Katyńskiego zaplanowano na 30 września 2000 roku. Pięć dni wcześniej delegacja ZRK umieściła w kielichu z betonu, gdzie stanął krzyż, ziemię z dołów śmierci Katynia, Charkowa i Miednoje. Uroczystą mszę św. 30 września 2000 roku celebrował ks. bp Jan Śrutwa wraz z prałatem Zdzisławem Peszkowskim – jeńcem Kozielska, kapelanem Rodzin Katyńskich, o. Henrykiem Klimajem – także jeńcem Kozielska, redemptorystą z Krakowa i ks. rektorem Zdzisławem Ciżmińskim – kapelanem ZRK. Uczestniczyli w niej mieszkańcy Zamościa, członkowie ZRK i Związku Sybiraków, kombatanci AK i WiN, kapłani diecezji zamojsko-lubaczowskiej, przedstawiciele władz wojewódzkich, powiatowych i miejskich, policjanci z Biłgoraja, Hrubieszowa, Tomaszowa Lubelskiego, Lublina, Krasnegostawu i Zamościa, żołnierze 3 Brygady Obrony Terytorialnej, kompanie honorowe wojska i policji oraz

delegacje młodzieży zamojskich szkół. Aktu odsłonięcia pomnika dokonał prezes ZRK Franciszek Antoniewicz w towarzystwie członków ZRK Ireny Emeryk i Janusza Skwarka. Pomnik udekorowany został wstęgą Krzyża Virtuti Militari.

Krzyż Katyński jest pierwszym etapem budowy Kalwarii Zamojskiej, czyli Drogi Krzyżowej wznoszonej wokół kościoła św. Katarzyny przez kapelana ZRK ks. rektora Ciżmińskiego według projektu architekta Sebastiana Ćwierza i będzie najbardziej wyróżniającym się jej elementem. Ostatnią częścią Kalwarii ma być Kaplica Katyńska w podziemiach kościoła św. Katarzyny, gdzie w pierwszych miesiącach okupacji w 1939 r. ukrywany był przed Niemcami i Rosjanami obraz Jana Matejki „Hołd pruski". W Kaplicy Katyńskiej staraniem ZRK umieszczono tablicę ofiar zbrodni rosyjskiego NKWD z nazwiskami 242 mieszkańców Zamościa i Zamojszczyzny zamordowanych w Katyniu, Twerze i Bykowni, urny z ziemią z tych miejsc oraz kopią obrazu Matki Bożej Katyńskiej poświęconego przez papieża Jana Pawła II w Watykanie, prezent Martyny i Dariusza Gasińskich rzeźbiarzy z Chodla.

Umieszczenie ziemi z dołów śmierci Katynia, Charkowa i Miednoje w podstawie kielichu Krzyża

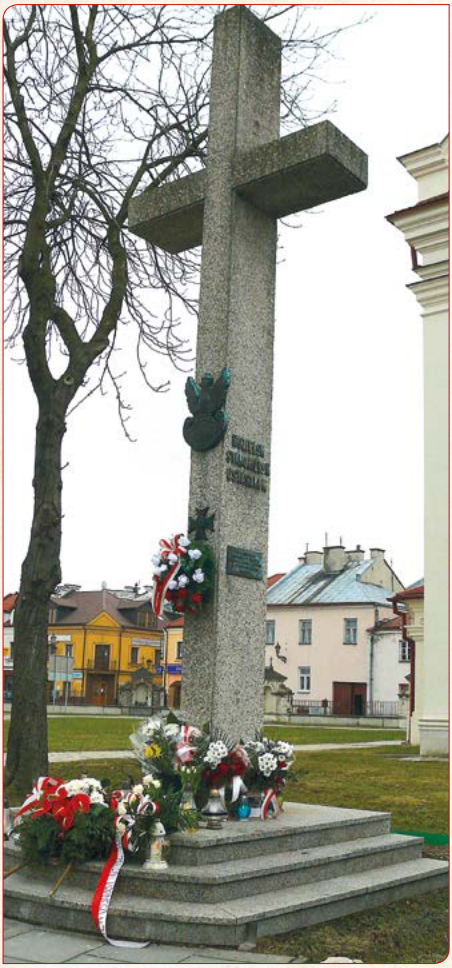

Pomnik Krzyż Katyński

Uroczystości

Od kilkunastu lat ZRK współpracuje z młodzieżą szkół z terenu Zamościa i okolic, która pod kierunkiem swoich pedagogów prezentuje programy poetycko-muzyczne, konkursy plastyczne i przygotowuje spotkania edukacyjne o tematyce niepodległościowej.

Tablica w kościele św. Katarzyny zamordowanych z zamojszczyzny

Płaskorzeźba Matki Boskiej Katyńskiej w kościele św. Katarzyny

Najważniejsze z nich to:

- *„Dziś miałem sen o Polsce"*
- Konkurs pt. *„Pamięć o Zbrodni Katyńskiej – ocalić od zapomnienia"* połączony z wystawą prac plastycznych młodzieży ze szkół regionu Zamojszczyzny.
- Udział w ogólnopolskim konkursie plastycznym pt. *„Sprzączki i guziki z orzełkiem z rdzy"* zorganizowany przez IPN oraz ZRK. Nagrodą był udział w wycieczce do Charkowa-Piatychatki i Kijowa-Bykowni.
- Realizacja projektu edukacyjnego pod hasłem *„Katyń... Ocalić od zapomnienia"*.
- Udział w ogólnopolskim konkursie plastycznym pt. *„Palmiry, Piaśnica, Katyń – zgładzony kwiat polskiej inteligencji"* poświęcony pamięci Polaków, ofiar zbrodni sowieckich i niemieckich.

Poświęcenie Sztandaru Zamojskiej Rodziny Katyńskiej

- Spotkania edukacyjne pod hasłem *„Katyń... ocalić od zapomnienia – niema karta historii”*.
- Wystawa pt. *„Zagłada polskich elit. Akcja AB-Katyń”*.
- Spektakl słowno-muzyczny, w którym wykorzystano fragmenty *„Dziadów Katyńskich”* Tadeusza Zwilnian-Grabowskiego.

Stowarzyszenie ZRK aktywnie uczestniczy we wszystkich uroczystościach patriotycznych i historyczno-kulturalnych związanych z ważnymi rocznicami organizowanymi na terenie Zamościa i okolic takimi jak:

- Święta państwowe: 2 maja, 3 maja, 15 sierpnia, 11 listopada;
- Dzień Sybiraka, Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, pomordowanych na Wołyniu, zwycięskiej bitwy kawalerii polskiej w wojnie bolszewickiej w 1920 roku, napaści Niemiec hitlerowskich na Polskę, agresji sowieckiej na Polskę 17 września 1939 roku;
- Zjazd żołnierzy 9 p.p. leg. Armii Krajowej Ziemi Zamojskiej, bitwy partyzanckiej pod Osuchami, rocznicy akcji „Burza” na Zamojszczyźnie, obchody powstania Podziemnego Państwa Polskiego.

Stowarzyszenie ZRK każdego roku organizuje obchody Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej. Odbywają się one zawsze w kwietniu.

Scenariusz tych uroczystości zawsze obejmuje:

- występy młodzieży szkół, zespołu wokalnego służby więziennictwa i orkiestry wojskowej;
- wygłaszanie referatów okolicznościowych przez członków Stowarzyszenia i zapraszanych gości przedstawiających historię zbrodni katyńskiej;
- odprawienie Mszy Świętej w kościele św. Katarzyny w Zamościu;
- ceremoniał wojskowy, składanie wieńców, wiązanek, kwiatów i zapalanie zniczy przy pomniku Krzyża Katyńskiego;
- konferencje prasową z udziałem lokalnych mediów reprezentujących radio, TVP Lublin i prasę.

W uroczystościach uczestniczą liczne poczty sztandarowe reprezentujące organizacje, stowarzyszenia, szkoły i instytucje z terenu Zamojszczyzny.

Nasza 22-letnia działalność została uhonorowana przyznaniem Stowarzyszeniu ZRK medalu PRO PATRIA. Medal PRO PATRIA otrzymało również 21 członków naszego Stowarzyszenia.

Bardzo ważnym obszarem materialnego upamiętniania Zbrodni Katyńskiej był i jest udział ZRK w sadzeniu „Dębów Pamięci" w ramach ogólnopolskiej akcji *„Katyń... ocalić od zapomnienia"*. Akcja ta ma służyć jako program edukacyjny skierowany głównie do dzieci i młodzieży, ale również do pedagogów, samorządów, instytucji, mediów i wszystkich tych, którym bliska jest prawda i mądrość płynąca z tej mrocznej historii.

W uroczystej oprawie posadzono ponad 20 takich dębów w różnych dzielnicach Zamościa, w Tomaszowie Lubelskim, Majdanie Górnym, Hrubieszowie, Tarnogórze i Pławnie k/Chełma i w Radzyniu Podlaskim.

Stowarzyszenie od 3 lat wydaje biuletyn w nakładzie 500 sztuk, w którym umieszcza kalendarium, Informacje o działalności statutowej i informacje o współpracy z młodzieżą. Publikujemy również informacje o działalności naszego Stowarzyszenia w „Rodowodzie" wydawanym przez Federację Rodzin Katyńskich.

ZRK posiada stronę internetową, która na bieżąco jest aktualizowana o informacje i zdjęcia przez Marka Kowalskiego.

75. rocznica

Znamienitym wydarzeniem były uroczystości 75-lecia Rocznicy Zbrodni Katyńskiej zorganizowane 12 kwietnia 2015 roku przez Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska w Zamościu wspólnie z Prezydentem Miasta Zamość i 3 Batalionem Zmechanizowanym.

KUROPATY
CHARKÓW
BYKOWNIA
MIEDNOJE
KATYŃ

KATYŃ Pro Memoria

Uroczystości upamiętniające zamordowanych przez NKWD w ZSRR oficerów Wojska Polskiego, żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza i Żandarmerii Wojskowej, funkcjonariuszy Policji Państwowej i Straży Więziennej oraz urzędników państwowych rozpoczęły się o godzinie 10.00 na Rynku Wielkim w Zamościu, gdzie odbył się happening przygotowany przez młodzież ze szkół z Zamościa.

Na maszt została wciągnięta flaga państwowa i odśpiewano hymn narodowy. Żołnierze z flagami o barwach narodowych stali wzdłuż boków Rynku. Następnie uczniowie Centrum Szkół Mundurowych w Zamościu wnieśli transparent z napisem „Katyń Pro-Memoria". Ponad 500 uczniów z 10 zamojskich szkół rozłożyło na płycie Rynku Wielkiego 30 tys. kart z nazwami miejsc mordu. Rozłożono tyle kart ilu Polaków zostało zamordowanych przez NKWD co pokazało ogrom strat jakie poniosła wówczas Polska. Rozłożono również transparenty z nazwami miejscowości, w których zakopano pomordowanych: Katyń, Miednoje, Charków, Bykownia i Kuropaty.

Na zakończenie uroczystości na Rynku Wielkim Bartłomiej Tokarz uczeń Szkoły Muzycznej w Zamościu odegrał na trąbce utwór „Śpij kolego w ciemnym grobie".

Dalsza część uroczystości odbyła się w Kościele św. Katarzyny w Zamościu, gdzie w obecności pocztów sztandarowych i mieszkańców Zamościa, młodzież Zespołu Szkół Nr 3 im. Jana Pawła II w Zamościu zaprezentowała montaż słowno-muzyczny. Wspólnie z młodzieżą wystąpiła Maria Duławska autorka wierszy pt. „To Oni" i „Katyń". Muzykę skomponował Jerzy Burda. Nad całością czuwał Krzysztof Krajewski. Oprawę muzyczną zapewnił zespół wokalny funkcjonariuszy służby więziennictwa w Zamościu pod kierownictwem Mirosława Radlińskiego i Nieetatowa Orkiestra Wojskowa z Zamościa kierowana przez kapelmistrza Arkadiusza Grossmana.

Okolicznościowy referat pt. „Przestrzeń dziedzictwa katyńskiego" przedstawił prezes stowarzyszenia Marek Splewiński.

„PRZESTRZEŃ DZIEDZICTWA KATYŃSKIEGO”

Każdego roku w kwietniu gromadzimy się w tej świątyni, aby dać wyraz naszej pamięci o tragicznym rozdziale narodowych dziejów, których udziałem był Katyń. Pojęcie to używane jest w dwóch znaczeniach: jako miejsce zbrodni w lesie katyńskim, a w szerszym, jako miejsca zbrodni stalinowskich, dokonanych na obywatelach polskich w różnych częściach imperium sowieckiego. Ta konieczność, zachowania pamięci o martyrologicznych rozdziałach polskich dziejów na olbrzymich terenach Wschodu, staje się wyrazem naszego szacunku do przeszłości, do narodowego dziedzictwa. Pamięć ta wyzwala zatem refleksję o wszystkich pokoleniach, którym dane było przyjąć doświadczenie na nieludzkiej ziemi. Naszą wspólną modlitwą, przy Chrystusowym ołtarzu, obejmujemy wszystkich, deportowanych od pierwszego narodowego zrywu, konfederacji barskiej, kolejnych powstań, wykrywanych spisków, chociażby związanego z Zamościem Waleriana Łukasińskiego, po tragiczne rozdziały więzionych i deportowanych z okresu ostatniej wojny, i co najmniej siedmiu lat powojennych, wszak jeszcze wówczas kierowano na Wschód Żołnierzy Wyklętych, żołnierzy podziemia niepodległościowego. W swojej wyobraźni przenosimy się na bezkresne obszary tajgi syberyjskiej, dalekiej północy, Kołymy, Magadanu, stepów Kazachstanu, Dalekiego Wschodu. W tym poszukiwaniu przeszłości dotykamy Kozielska, Starobielska, Ostaszkowa, obozów jenieckich specjalnego znaczenia, w których Rosjanie zgromadzili polskich oficerów, zagarniętych przez Armię Czerwoną jesienią 1939 r., a potem miejsc zbrodni, miejsc rozstrzeliwania więźniów z tychże obozów: Katynia, Charkowa, Miednoje, Bykowni, ale i tych, które po dzień dzisiejszy pozostają anonimowym świadkiem tamtych tragicznych wydarzeń, np. z tzw. listy białoruskiej. W dniu dzisiejszym, obchodzimy 75. rocznicę zbrodni katyńskiej. Dziś Katyń to przede wszystkim obowiązek pamięci o ludziach, którzy za niezłomną wierność Polsce zapłacili życiem.

Wszystkie te miejsca mocno wpisują się w bolesne rozdziały naszej historii, w podjęte próby zniszczenia narodowej tożsamości przez totalitarne systemy zaborczej Rosji. Niezależnie od okresu historycznego, w sposób przemyślany, uderzano w grupy społeczne najbardziej oddane ojczyźnie. Miejsca te stają się jeszcze bardziej znaczące, gdy uświadamiamy skalę podjętych wysiłków, by je zataić, czy wręcz zafałszować przeszłość. W ten sposób las katyński, charkowski, i inne, otrzymują wyjątkową wartość symboliczną: wartość umiłowania ojczyzny aż po oddanie za nią życia, a zarazem wartość nieustannego poszukiwania prawdy.

W wyniku agresji sowieckiej 17 września 1939 roku Armia Czerwona dokonała zdradzieckiego ataku zadanego Polsce walczącej z najeźdźcą niemieckim. Zaraz po godz. 4 rano oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza rozpoznały koło Podwołczysk na Podolu pierwsze jednostki sowieckie przekraczające granicę i podjęły z nimi walkę. Uderzenie przeprowadzono na całej linii granicznej pomiędzy Polską a Sowietami. Następnego dnia oddziały sowieckie były już w Równem, Mołodecznie, Tarnopolu, Kołomyi, kolejnego dnia w Nowogródku, Łucku, Stanisławie. Miejscowej ludności wmawiano, że żołnierz sowiecki pojawiał się w charakterze wyzwolicieli spod polskiej okupacji. Choć wojska polskie otrzymały rozkaz unikania walk z Rosjanami poza obroną konieczną, w ok. 40 miejscach doszło do potyczek, a pod Szackiem i Wytycznem bitew. Nowy agresor od początku dokonywał wielu gwałtów, rabunków, mordów. Nieopodal Wilna Armia Czerwona dokonała egzekucji polskich oddziałów. Jeńców mordowano w Grodnie, pod Sopoćkiniami, Wołkowysku, Mołodecznie, Oszmianie, Nowogródku, Sarnach, Kosowie Poleskim, Tarnopolu i pod Mokronami. W Rohatynie przez cały dzień mordowano polskich żołnierzy i ludność cywilną. Obraz terenów wschodnich Rzeczypospolitej był dramatyczny. W różne strony przemieszczały się fale uchodźców zarówno przed wojskami niemieckimi, jak i rosyjskimi. Rozproszone polskie oddziały były wyłapywane przez okupantów. 28 września 1939 roku Moskwa i Berlin ustaliły nową granicę demarkacyjną, opartą na Bugu. Nowy okupant wziął do niewoli ponad 240 tys. żołnierzy jeńców schwytanych we wrześniu i aresztowanych jesienią przez policję sowiecką. Zostali ono przekazani NKWD wbrew prawu międzynarodowemu. Po rozpracowaniu tożsamości skierowano ich do różnych obozów. Oficerów Wojska Polskiego, podoficerów, funkcjonariuszy policji, KOP, księży, funkcjonariuszy straży więziennej, urzędników państwowych skierowano do obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie. W lutym 1940 r.

deportowano ponad 220 tys. Polaków, w kwietniu 1940 r. na deportację skierowano ponad 320 tys. niewinnych osób, wśród nich osadników wojskowych, polskie ziemiaństwo, inteligencję. Do czerwca 1940 r. wywiezionych zostało kolejnych ponad 240 tys. Polaków, w tym z terenów litewskich i łotewskich. W deportacji czerwcowej skierowano ponad 300 tys. osób z terenów okupowanych przez Rosjan. Te olbrzymie rzesze zatrzymanych tygodniami, w bydlęcych wagonach, transportowano w różne części sowieckiego imperium. Przyjmuje się, że łącznie aresztowanych i wywiezionych przez Rosjan zostało nawet ponad 1,5 mln polskich obywateli.

Specjalną rolę wyznaczono trzem wydzielonym obozom: w Kozielsku na koło Smoleńska, Starobielska, koło Charkowa i w Ostaszkowie. Do marca 1940 r. ilość jeńców dochodziła w nich do ponad. 15 tys. osób, w tym ponad 8 tys. oficerów i podoficerów. W Kozielsku trzymanych było wówczas ponad 5 tys. osób, w tym ponad 4 tys. oficerów, w Starobielsku ponad 4 tys. osób, głównie sami oficerowie, w Ostaszkowie ponad 6 tys. osób, z tego ponad 5 tys. policjantów, a pozostali to funkcjonariusze straży więziennej, żołnierze KOP, żandarmi i kadra wywiadu i kontrwywiadu. NKWD prowadziła intensywne, podstępne badania jeńców, starając się poznać ich przeszłość, charakter i przydatność dla sowieckiego państwa. Na przełomie lutego i marca 1940 r. najwyższe władze sowieckie, z akceptacją samego Stalina, podjęły decyzję o zamordowaniu jeńców. Według Berii, szefa NKWD, stanowili oni grupę zatwardziałych i nie rokujących nadziei poprawy zawziętych wrogów władzy radzieckiej i że należy wszystkich rozstrzelać bez wzywania i bez przedstawienia zarzutów i aktu oskarżenia. Pierwsze wykazy jeńców skierowanych do egzekucji zaczęły nadchodzić do obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie z Moskwy na początku kwietnia 1940 roku. Od 3 kwietnia 1940 roku rozpoczęto rozstrzeliwanie jeńców. Pierwszy transport jeńców na miejsce egzekucji został przygotowany z Kozielska. Jeńcy wywożeni byli do stacji Gniazdowo koło Smoleńska, a stąd, do lasu katyńskiego transportowani czarnymi autobusami. Ginęli od strzałów oddawanych w tył głowy. Z Ostaszkowa jeńców wywożono od 4 kwietnia, do Kalinina, obecnie Twer i rozstrzeliwano w piwnicach NKWD, a ciała zasypywano w miejscowości Miednoje. Ze Starobielska wywożono od 5 kwietnia do Charkowa, tu rozstrzeliwano i zasypywano w Piatichatkach, na przedmieściach Charkowa. Ostatnie transporty z Kozielska i Starobielska odjechały 12 maja 1940 roku, a z Ostaszkowa 28 maja. Prawda o tej potwornej zbrodni nigdy nie miała ujrzeć światła dziennego, zresztą, po

dzień dzisiejszy nie znamy całej prawdy o tym rozdziale, nadal niewyjaśniona pozostaje tzw. lista białoruska.

Cmentarze: Katynia, Charkowa Miednoje i Bykowni przez długi okres znaliśmy jedynie jako miejsce mordu, które zamykają całą prawdę o ogromie okrucieństwa dokonanego przez ludzi, wprzęgniętych w sowiecki system totalitarny. Z pobudek zbrodniczej komunistycznej ideologii mordowano rzesze niewinnych istnień ludzkich, tylko dlatego, że swoim życiem bronili wolności. Owa tragedia, pozostająca pochodną bezdusznego systemu, nawet z perspektywy minionych lat wydaje się być trudna do ogarnięcia wyobraźnią, a tym bardziej do zrozumienia. W chwili zadumy nad dołami śmierci staje przed oczyma pisana niewinną krwią historia tych miejsc. Po tych mordach zacierano ślady, starając się równocześnie wymazać je z pamięci, nie dopuszczając, by w jakikolwiek sposób o nich mówiono publicznie, a tym bardziej by nie nauczano na lekcjach historii. O tym rozdziale mówiono szeptem, pół głosem, z ukrycia. Dopiero okres fenomenu Solidarności na kilka miesięcy otworzył usta i pióra, do czasu mroźnej, złowieszczej nocy grudniowej. Trzeba było czekać kilka lat, aby zbrodnie katyńskie ujrzały światło dzienne.

Owe cmentarze na nieludzkiej ziemi stały się szczególnymi miejscami narodowej pamięci. Jest to nasz obowiązek, trzeba bowiem pamiętać o tych, którzy cierpieli i poświęcili swoje życie dla Ojczyzny. Takie miejsca zmuszają do głębszej zadumy nad sensem historii w życiu człowieka. Rzecz w tym, aby przeszłość istotnie uczyła życia, by ukazywała wartości godne poświęcenia, a zarazem przestrzegała przed powtarzaniem błędów. W tym sensie historię trzeba nieustannie zgłębiać, trzeba ją strzec, pozwolić jej, by kształtowała umysły i serca. Historia wydobywa na światło dzienne całą prawdę, uczy przebaczenia, umacnia wszelki wysiłek na rzecz autentycznej wolności.

Zbrodnia katyńska nie może być zapomniana. Domaga się, by wyszły na jaw wszystkie fakty związane ze zbrodnią popełnioną na Wschodzie. A jednocześnie zbrodnia ta domaga się otwarcia archiwów na Wschodzie i Zachodzie i ujawnienia całej prawdy Polsce i całemu Światu, aby taka zbrodnia nigdy się nie powtórzyła.

W każdą rocznicę zbrodni katyńskiej czcimy pamięć jej ofiar, aby dać świadectwo prawdzie historycznej i przekazywać ją kolejnym pokoleniom.

Obchodom tego wydarzenia zawsze towarzyszą Poczty Sztandarowe, którym szczególnie pragnę podziękować w imieniu Zarządu Zamojskiej Rodziny Katyńskiej – organizatora dzisiejszej uroczystości . Są z nami poczty sztandarowe:

- Wojska Polskiego
- Policji Państwowej
- Zakładu Karnego w Zamościu
- Światowego Związku Żołnierzy AK
- Stowarzyszenia Dzieci Zamojszczyzny
- Stowarzyszenia Internowanych Zamojszczyzny
- Katolickiego Stowarzyszenia Kolejarzy
- NSZZ „Solidarność" Oddział Zamość
- NSZZ „Solidarność" Oddział Zamość Sekcja Oświaty
- NSZZ RI Powiatu
- NSZZ RI Łabunie
- Szpitala im. Jana Pawła II
- Państwowej Straży Pożarnej w Zamościu
- Uczniowie III LO w Zamościu ze Sztandarem Sybiraków
- Uczniowie III LO ze Sztandarem szkoły
- Zespołu Szkół Nr 3 w Zamościu
- Zespołu Szkół Nr 6 w Zamościu
- Zespołu Szkół Nr 5 im. Sybiraków w Zamościu
- Zespołu Szkół Nr 2 w Szczebrzeszynie
- Zespołu Szkół Drzewnych i Ochrony Środowiska w Zwierzyńcu
- Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Grabowcu
- Zespołu Szkół Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu
- Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Zamościu
- Bursy Międzyszkolnej Nr 2 w Zamościu

Serdecznie dziękuję harcerzom ze sztandarem Zamojskiej Rodziny Katyńskiej i wszystkim uczestnikom dzisiejszych uroczystości.

Marek Splewiński
Prezes Zarządu Zamojskiej Rodziny Katyńskiej

Zamość, 12 kwietnia 2015 roku

W ramach uroczystości odprawiona została msza święta, której przewodniczył ks. prof. Tadeusz Guz wraz z ks. kapelanem Wojska Polskiego Bogusławem Romankiewiczem.

Obchodom 75. rocznicy towarzyszyły Poczty Sztandarowe Wojska Polskiego, Policji Państwowej, Służby Więziennictwa w Zamościu, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręgu i Koła Nr 1 w Zamościu, Związków Zawodowych NSZZ RI „Solidarność" Powiatu Zamość, NSZZ „Solidarność" Oddział

w Zamościu i Sekcji Oświaty Zamość, Państwowej Straży Pożarnej, Stowarzyszenia Dzieci Zamojszczyzny, Sybiraków, Gimnazjów Nr 1, 3, 5 i 7 w Zamościu, Katolickiego Stowarzyszenia Kolejarzy Koła Zamość, Związku Harcerstwa Polskiego ze sztandarem ZRK, Urzędu Celnego, Straży Granicznej, Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego im. Papieża JP II, Zespołu Szkół Nr 1, 2, 3, 5 i 6, Bursy Międzyszkolnej Nr 2, Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji, Zespołu Szkół w Grabowcu, Zespołu Szkół Drzewnych i Ochrony Środowiska w Zwierzyńcu, Stowarzyszeń i organizacji patriotycznych.

Pod pomnikiem Krzyż Katyński poczty sztandarowe, delegacje i mieszkańcy Zamojszczyzny oddali hołd pomordowanym. Z ceremoniałem wojskowym, ape-

lem pomordowanych oraz salwą honorową w wykonaniu 3 Batalionu Zmechanizowanego w Zamościu. Złożono wieńce, kwiaty i zapalono znicze.

W hotelu ARTIS w Zamościu odbyła się konferencja naukowa, podczas której o Zbrodni Katyńskiej mówił: Marek Splewiński z Zamojskiej Rodziny Katyńskiej, Jacek Welter – dyr. Oddziału IPN w Lublinie odczytał list z przesłaniem dr. Łukasza Kamińskiego prezesa IPN w Warszawie.

Referaty wygłosili ks. prof. Tadeusz Guz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II na temat 75. Rocznicy Zbrodni Katyńskiej i Sławomir Frątczak dyr. Muzeum Katyńskiego w Warszawie pt. „Exegi Monumentum Aere Perennius".

Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska w Zamościu składa serdeczne podziękowania za pomoc w zorganizowaniu uroczystości 12 kwietna 2015 r.

Młodzieży i pedagogom z:

- Centrum Szkół Mundurowych, Zespołu Szkół Nr 3 im. Jana Pawła II, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, Bursy Międzyszkolnej Nr 2, Szkoły Podstawowej Nr 10, Zespołu Szkół Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi, Gim-

nazjum Nr 7, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2, Zespołu Szkół Nr 5, Zespołu Szkół Nr 6, Gimnazjum Nr 3, Harcerzom Hufca Zamość.

- Prezydentowi Miasta Zamość, Staroście Powiatu Zamojskiego, Wójtowi Gminy Zamość, Dyrektorowi Oddziału Banku Zachodniego WBK w Zamościu, Prezesowi Miejskiego Zakładu Komunikacji, Prezesowi Zarządu Hotelu ARTIS w Zamościu, Prezesowi Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej, Prezesowi P.W. Budmat w Zamościu, Właścicielce firmy Teamagro Krystyna Kuczyńska.
- Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu „Rodzina Policyjna 1939" Oddział w Kielcach, a szczególnie jego przewodniczącej Grażynie Szkonter, która wsparła nas swoim doświadczeniem przy organizacji happeningu.

Pani Grażyna z Wrocławia, która uczestniczyła w naszych uroczystościach powiedziała między innymi:

„...Jestem zaskoczona, że w Zamościu udało się organizatorom przygotować tak wspaniałą uroczystość. To jest prawdziwa lekcja historii..."

Dalsze wydarzenia przedstawia poniższe

KALENDARIUM 2015:

4-7 stycznia

Udział przedstawicieli ZRK w spotkaniu opłatkowym Zarządu Oddziału NSZZ „Solidarność" w Zamościu oraz w Jubileuszowej 25-tej uroczystości opłatkowej Koła Rejonowego Zamość Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Zamościu.

25 stycznia

Uroczystość w Zwierzyńcu zorganizowana przez Burmistrza Zwierzyńca z udziałem Szwadronu Kawalerii Ochotniczej w barwach 9. Pułku Ułanów Małopolskich związana z 152. rocznicą wybuchu Powstania Styczniowego, w której uczestniczyli członkowie ZRK w Zamościu.

4 lutego

Udział w obchodach 72. rocznicy bitwy oddziałów Armii Krajowej z Niemcami pod Lasowcami w 1943 r., pod Pomnikiem Poległych Żołnierzy AK w Lasowcach.

8 lutego

Odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze członków ZRK, na którym przedstawiono sprawozdanie z działalności Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz sprawozdanie z działalności finansowej za lata 2012-2014. Wybrano władze Stowarzyszenia i podjęto założenia programowe na lata 2015-2017.

Zarząd: prezesem został Marek Splewiński, wiceprezesami Zbigniew Gracjan-Padjas i Grzegorz Bolesław Wnuk, sekretarzem Jerzy Wacław Słupecki, skarbnikiem Mieczysława Bełz. **Komisja Rewizyjna:** przewodniczący Kazimierz Starczuk, członkowie: Halina Padjas, Krzysztof Władysław Krajewski.

1 marca

Udział przedstawicieli ZRK w uroczystych obchodach Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych zorganizowanych przez ŚZŻAK Okręg Zamość, 3 Batalion Zmechanizowany w Zamościu oraz Urząd Miasta Zamość.

Pomnik ostatniego partyzanta RP Józefa Franczaka ps. „Lalek"

11 marca

Dyrekcja, nauczyciele i uczniowie Zespołu Szkół Katolickich w Zamościu z przedstawicielami ZRK współorganizują projekt dydaktyczny pod tytułem: *„Walka o prawdę Zamojskiej Rodziny Katyńskiej – czy to już przeszłość?!"*

27 marca

Udział przedstawicieli ZRK na uroczystości związanej z obchodami Święta Patrona Szkoły – „Sybiracy" zorganizowanej przez Dyrekcję, Grono Pedagogiczne, Pracowników i Uczniów Gimnazjum Nr 5 im. Sybiraków w Zamościu, w programie montaż poetycko-muzyczny – *„To moja droga"*.

9 kwietnia

Uroczystości pod tytułem *„Katyń... Ocalić od zapomnienia-wspomnienia rodzin"* realizowaną w ramach projektu edukacyjnego w SOS-W w Zamościu przez Dyrektor, nauczycieli, uczniów klasy IIa Gimnazjum Nr 8, historyka IPN-u oraz sekretarza ZRK.

12 kwietnia
Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska w Zamościu wspólnie z Prezydentem Miasta Zamość i 3 Batalionem Zmechanizowanym zorganizowało obchody 75. rocznicy Zbrodni Katyńskiej.

3 maja
Uczestniczyliśmy w uroczystej sesji Rady Miasta i Mszy Świętej w Intencji Ojczyzny w ramach obchodów 224. Rocznicy Uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

17 maja
Nasza delegacja brała udział w uroczystości w Błudku z okazji 70. rocznicy rozbicia obozu zagłady żołnierzy Armii Krajowej zorganizowanej przez ŚZŻ AK Okręg Zamość i Koło w Suścu, 3 Batalion Zmechanizowany w Zamościu oraz Wójta Gminy Susiec.

31 maja
Przedstawiciele ZRK uczestniczyli w Zjeździe Żołnierzy 9 p.p. leg. Armii Krajowej Ziemi Zamojskiej, który odbył się w Zwierzyńcu. Zjazd zorganizował ŚZŻAK Okręg Zamość, 3 Batalion Zmechanizowany WP w Zamościu oraz Burmistrz Zwierzyńca.

3 czerwca
Byliśmy obecni podczas rozstrzygnięcia IV edycji konkursu historycznego *„Historia mojej małej Ojczyzny"*. Wspomnienia o żołnierzach SZP-ZWZ-AK Inspektoratu Zamość oraz ich powojenne losy". Podczas tej uroczystości aktorzy teatru „Warto" z Hrubieszowa przedstawili spektakl teatralny *„Sybir – nie wiadomo co będzie"*.

7 czerwca
Delegacja ZRK uczestniczyła w uroczystościach 72. Rocznicy pacyfikacji Józefowa i okolicznych miejscowości.

22 czerwca
Na IX sesji Rady Miasta Zamość ZRK złożyło wniosek o nadanie jednemu z rond nazwy „Ofiar Katynia". Rada Miasta wyraziła poparcie dla tej inicjatywy.

29 czerwca
Uczestniczyliśmy w uroczystości upamiętniającej 71. Rocznicę bitwy partyzanckiej pod Osuchami. Uroczystość odbyła się na największym cmentarzu partyzanckim w kraju w Osuchach.

4-5 lipca
Udział w uroczystości upamiętniającej 65. Rocznicę likwidacji przez Urząd Bezpieczeństwa Klasztoru i Gimnazjum w Radecznicy oraz II Inspektoratu Armii Krajowej.

14-15 sierpnia
Uczestniczyliśmy w uroczystościach z okazji Święta Wojska Polskiego.

30 sierpnia
Uczestniczyliśmy w obchodach 95. Rocznicy Zwycięskiej Bitwy Kawalerii Polskiej w wojnie polsko-bolszewickiej. Uroczystości zostały zorganizowane w miejscu pamięci w Woli Śniatyckiej przez Radę Gminy i Wójta Gminy Komarów-Osada, 3 Zamojski Batalion Zmechanizowany, 2 Hrubieszowski Pułk Rozpoznawczy.

15 września
Zarządy Osiedla Powiatowa i Kilińskiego w Zamościu na wspólnym posiedzeniu podjęły uchwałę o nadaniu dla ronda u zbiegu ulic Powiatowa, Starowiejska, Wojska Polskiego i Namysłowskiego nazwy „Rondo Ofiar Katynia".

17 września

Delegacja ZRK wspólnie z przedstawicielami grona pedagogicznego i młodzieży szkół zamojskich uczestniczyli w otwarciu Muzeum Zbrodni Katyńskiej w Warszawie.

27 września

Nasi członkowie uczestniczyli w uroczystości „Dnia Podziemnego Państwa Polskiego", w ramach których w Katedrze Zamojskiej została odprawiona Msza Święta, a następnie odbyła się manifestacja patriotyczna pod pomnikiem Armii Krajowej.

17-18 listopada

Udział przedstawicieli ZRK w uroczystościach jubileuszowych 25-lecia działalności ŚZŻAK Okręg Zamość.

11 listopada
Uczestniczyliśmy w uroczystych obchodach 97. Rocznicy Odzyskania Niepodległości – Marsz Niepodległości. Masz Święta w intencji Ojczyzny, Manifestacja Patriotyczna, Uroczysta Sesja Rady Miasta Zamość.

13 grudnia
Uczestniczyliśmy w uroczystości związanej z 34. rocznicą wprowadzenia w Polsce stanu wojennego. Msza Święta w intencji Ojczyzny.

WSPÓŁPRACA Z MŁODZIEŻĄ SZKOLNĄ ORAZ Z PLACÓWKAMI SZKOLNO-WYCHOWAWCZYMI

We wszystkich uroczystościach organizowanych przez Stowarzyszenie uczestniczy młodzież szkół zamojskich prezentując spektakle słowno-muzyczne. Członkowie Stowarzyszenia spotykają się z młodzieżą w ramach lekcji historii przekazując swoją wiedzę na temat mordu katyńskiego.

Harcerze Chorągwi Zamojskiej ZHP każdego roku wystawiają wartę honorową przy Pomniku Krzyż Katyński w Zamościu oraz biorą udział w poczcie sztandaru naszego Stowarzyszenia.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zamościu jest miejscem, gdzie uczniowie Gimnazjum Nr 8 Specjalnego, Zasadniczej Szkoły Zawodowej Nr 1 Specjalnej oraz Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy (wchodzących w skład Ośrodka) mają możliwość corocznie od 2009 r. uczestniczyć w niecodziennych lekcjach historii. Dotyczą one okresu związanego z II wojną światową, a dokładnie z wydarzeniami określanymi Zbrodnią Katyńską.

Inspiracją do podjęcia działań edukacyjnych dotyczących tego okresu był wdrażany przez Stowarzyszenie Parafiada program *„Katyń... Ocalić od zapomnie-*

nia". Koordynatorem programu na terenie Ośrodka została p. Katarzyna Bartosiewicz, którą wspierał zespół nauczycieli: Monika Greluk, Joanna Banaszkiewicz, Dorota Herc, Iga Czechońska, Kamil Leńczuk, Agata Kotowska. Nad realizacją działań czuwała Dyrektor Ośrodka p. Barbara Grądkowska, wspierając i inspirując nauczycieli w ich działaniach.

Głównymi celami podejmowanych działań było:

- kształtowanie postaw patriotycznych – przynależności do narodu oraz Małej Ojczyzny – Zamojszczyzny,
- pielęgnowanie więzi rodzinnych jako podstawowych wartości w życiu każdego człowieka.

W dniu 6 października 2009 r. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Zamościu odbyła się uroczystość posadzenia pięciu dębów poświęconych Ofiarom Zbrodni Katyńskiej. Upamiętniają one: aspiranta straży więziennej Kazimierza Dukarskiego, porucznika Jana Antoniewicza, kapitana Mieczysława Matraszka, podpułkownika Wilhelma Kiczaka, pułkownika Stanisława Brzezińskiego-Dunina. Na budynku Ośrodka została zamontowana tablica poświęcona tym osobom.

Od tego czasu obchody kolejnych rocznic Zbrodni Katyńskiej stały się nieodłączną częścią życia Ośrodka:

- corocznie odbywają się uroczyste akademie (m.in. powstała inscenizacja, w której wykorzystano fragmenty *„Dziadów Katyńskich"* Tadeusza Zwilnian Grabowskiego oraz montaż słowno-muzyczny oparty na fragmentach pamiętnika kpt. Gąsowskiego),
- dwukrotnie odbyły się „lekcje historii" prowadzone przez p. Marcina Kruszyńskiego – pracownika Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie,
- we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej w Warszawie, Zamojską Rodziną Katyńską i Miejskim Domem Kultury w Zamościu został zorganizowany ogólnopolski konkurs plastyczny *„Piaśnica, Palmiry, Katyń... Zgładzony kwiat polskiej inteligencji"*,
- w 2014 r. realizowany był w gimnazjum projekt edukacyjny *„Katyń... ocalić od zapomnienia – wspomnienia rodzin"*, którego efektem są tablice przedstawiające sylwetki pięciu osób upamiętnionych posadzonymi na terenie Ośrodka Dębami Pamięci.

Uczniowie Ośrodka kontynuując współpracę z Zamojską Rodziną Katyńską, włączają się w uroczystości organizowane przez stowarzyszenie na terenie miasta, podczas których prezentują montaże słowno-muzyczne.

Dnia 20 maja 2015 roku w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym odbyła się uroczystość upamiętniająca 75. rocznicę Zbrodni Katyńskiej. Uczniowie pod opieką nauczycieli: p. Katarzyny Bartosiewicz, p. Moniki Greluk, p. Doroty Herc, p. Joanny Banaszkiewicz i p. Eweliny Ciechan przygotowali montaż słowno-muzyczny. Wykorzystano w nim fragmenty pamiętnika kapitana Gąsowskiego oraz teledyski ballad o tematyce katyńskiej.

Największym przedsięwzięciem zorganizowanym wspólnie z młodzieżą były uroczystości 75. rocznicy Zbrodni Katyńskiej. W happeningu na Rynku Wielkim w Zamościu 12 kwietnia 2015 roku wzięło udział ponad 500 uczniów szkół z terenu Zamościa i okolic.

Pedagodzy i młodzież Zespołu Szkół Nr 5 w Zamościu zaprezentowała spektakl poetycko-muzyczny pt. *„To moja droga”*. Koordynatorem był wicedyrektor Artur Plewa wspierany przez panią dyrektor Marię Trześniowską i pedagogów Damiana Morawskiego i Marcina Kobylasa. Szkołę reprezentowało stu uczniów.

Udział w uroczystości wzięło również 50 uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Tadeusza Kościuszki pod kierunkiem pani dyrektor Renaty Chyrchały.

Zespół Szkół Nr 1 z Oddziałem Integracyjnym w Zamościu reprezentowało 70 uczniów pod opieką pedagogów i opiekunów: Małgorzaty Zachajczuk, Małgorzaty Bochyńskiej, Małgorzaty Walmont, Marty Geneja, Bożeny Czochrowskiej, przy dużym wsparciu pani dyrektor Doroty Pintal.

Dyrektor Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Grabowcu pani Elżbieta Widyma delegowała na uroczystości przedstawicieli społeczności szkolnej w osobach Anna Daniluk i Waldemar Orzechowski nauczyciele historii oraz uczniów w poczcie sztandarowym: Edyta Margol, Agata Zielińska, Klaudia Bielan, Anita Burda, Michał Pomazanko i Kamil Borsuk.

Z Zespołu Szkół Nr 6 w Zamościu w realizacji happeningu pt. *„Katyń Pro-Memoria”* wzięło udział 100 uczniów pod wspólnym kierunkiem pani dyrektor Barbary Łuczuk i Grzegorza Laska.

W Bursie Międzyszkolnej Nr 2 w Zamościu 11 kwietnia 2015 roku zorganizowano pokaz dramatu historycznego w reżyserii Andrzeja Wajdy pt. *„Katyń”*

i filmu dokumentalnego *„W sercu zapisane”*. Młodzież odczytała apel o Katyniu, zapaliła znicze i złożyła wiązanki kwiatów przy Dębach Pamięci. Wszystko to zorganizowali nauczyciele i wychowawcy pod kierunkiem pana dyrektora Waldemara Leszczyńskiego. Następnego dnia wychowawcy i młodzież uczestniczyli w uroczystości na Rynku Wielkim w Zamościu.

Uczniowie Centrum Szkół Mundurowych w Zamościu podczas uroczystości na Rynku Wielkim wnieśli transparent z napisem „Katyń Pro-Memoria”. Rozłożyli na płycie Rynku transparenty z nazwami miejscowości, w których zakopano pomordowanych: Katyń, Miednoje, Charków, Bykownia i Kuropaty. Uczniowie pomagali również przekazywać pozostałej młodzieży karty z nazwami miejscowości. Karty te młodzież układała na płycie Rynku. Młodzież do udziału w uroczystości przygotowali pedagodzy pod kierownictwem pani dyrektor Sylwii Horoszkiewicz.

Gimnazjum Nr 3 w Zamościu pod kierownictwem pani dyrektor Teresy Sołowiej przy ogromnym wsparciu pozostałych pedagogów, przygotowało ponad 100 uczniów do udziału w uroczystości 75. rocznicy Zbrodni Katyńskiej. Uczniowie wspólnie z pozostałymi uczestnikami układali na płycie Rynku Wielkiego karty z nazwami miejsc zbrodni katyńskiej. Do ułożenia było ponad 30 tysięcy kart.

Wymagania statutu Stowarzyszenia stawiają przed nami nowe wyzwania, potrzebę dalszej mobilizacji w organizowaniu kolejnych przedsięwzięć. Liczymy na współpracę z innymi Rodzinami Katyńskimi i Federacją Rodzin Katyńskich.

Do publikacji wykorzystano materiały Stowarzyszenia Zamojskiej Rodziny Katyńskiej.

Opracował: Marek Splewiński

Podzwonne dla ks. Gawrońskiego

Dnia 8 października 2015 roku zmarł ksiądz doktor Jan Gawroński. Ksiądz był członkiem Zamojskiej Rodziny Katyńskiej z tytułu posiadania dwóch członków rodziny zabitych przez Rosjan wskutek tzw. Zbrodni Katyńskiej. Byli to por. WP Mieczysław Matraszek zabity w Katyniu i Jan Gogacz, st. posterunkowy, jeniec Ostaszkowa, zakopany w bezimiennym dole w Miednoje. Pogrzeb miał miejsce w Końskowoli gdzie się urodził 7 grudnia 1930 roku, w którym uczestniczył poczet sztandarowy ZRK z prezesem, panem Markiem Splewińskim, a homilię zawierającą przebieg służby bożej i jego zasługi w życiu doczesnym wygłosił kapelan Zamojskiej Rodziny Katyńskiej ks. Prałat Jan Zdzisław Ciżmiński. Ks. profesor służył Bogu i ludziom przez 60 lat. W homilii ks. Prałat Ciżmiński opisał chwalebną drogę życia ks. profesora.

Oto fragmenty homilii. „W 1950 r. został alumnem Wyższego Seminarium Duchownego w Gorzowie Wielkopolskim... Pracę kapłańską pełnił w parafiach w Szczecinie, Choszcznie, Gorzowie Wielkopolskim... studia z teologii dogmatycznej na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie ukończył z tytułem doktora w 1965 r. Po powrocie do kraju ... kontynuował pracę duszpasterską w Szczecinie... Diecezji Koszaliński-Kołobrzeskiej... W 1980 r. powrócił do Diecezji Lubelskiej... W Zamościu pierwszy raz spotkałem ks. dra Jana na początku kwietnia 1994 roku", stwierdził ks. Prałat, „...i tak zaczęła się nasza znajomość, współpraca i wierna przyjaźń... Z wielką gorliwością i radością służył Wspólnocie Rektoratu Kościoła św. Katarzyny w Zamościu....wszystkie ofiary mszalne przekazywał na odbudowę zabytkowego naszego kościoła; jednorazowo złożył na remont znaczną sumę pieniędzy... Opatrzność Boża obdarzyła Ks. Doktora licznymi zdolnościami i talentami... kochał muzykę, komponował różne utwory instrumentalne i wokalne, chętnie grał na kilku instrumentach muzycznych... Miał uzdolnienia poetyckie i napisał dużo wierszy na różne okoliczności, w tym ogromną ilość wierszy religijnych. Ich część została wydrukowana... W tym roku w maju... świętował jubileusz 60-lecia święceń kapłańskich."

Ksiądz doktor Jan Gawroński znany był ze wzruszających homilii wygłaszanych między innymi w kolejne rocznice zbrodni katyńskiej. Ksiądz dysponował wspaniałą polszczyzną, choć nieco archaiczną, ale świetnie nadającą się do tych celów jakim służyła. Będzie nam go brakować. Niech spoczywa w spokoju. Amen.

Jerzy W. Słupecki

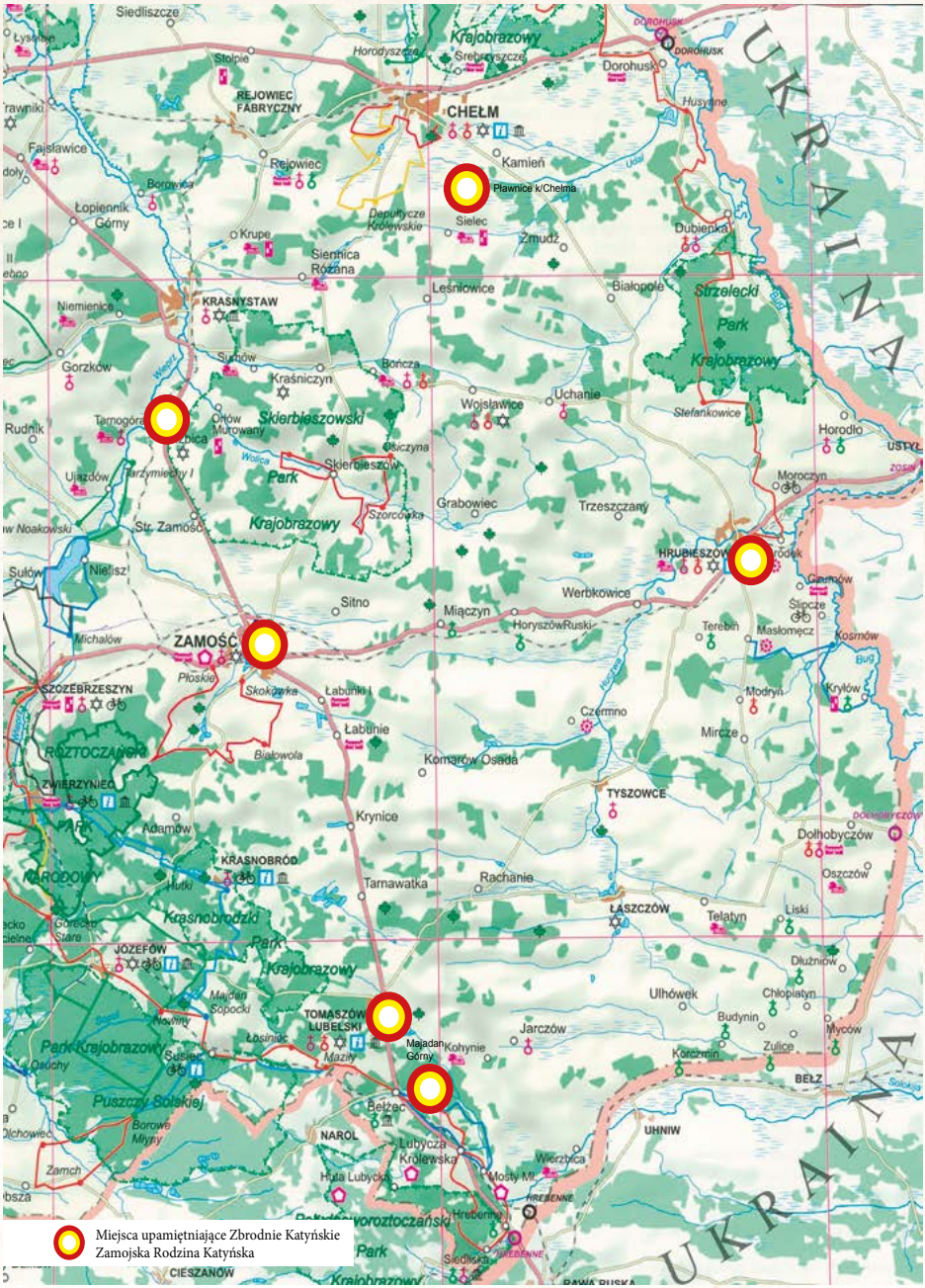
Pławnice k/Chełma
Miejsca upamiętniające Zbrodnie Katyńskie
Zamojska Rodzina Katyńska

Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska składa serdeczne podziękowania za pomoc w zorganizowaniu uroczystości 76. rocznicy zbrodni katyńskiej:

Patronat honorowy:

Sławomir Sosnowski
Marszałek
Województwa Lubelskiego

Prezydent Miasta Zamość
Andrzej Wnuk

Wójt Gminy Zamość
Ryszard Gliwiński

Starosta Powiatu Zamojskiego
Henryk Matej

Bank Zachodni WBK
Grupa Santander

Dyrektor Oddziału Banku
Zachodniego WBK w Zamościu
Henryka Mazurek

BUDMAT

Prezes P. W. Budmat
Tadeusz Rozmus

ARTIS
HOTEL & SPA

Prezes Zarządu Hotelu ARTIS
w Zamościu
Tadeusz Kończyński

RENAULT
EURO-CAR Sp. z o.o.

Współwłaściciele
Józef Dyjak
Zenon Wilkos

PGK
SPÓŁKA Z O.O.
ZAMOŚĆ

Prezes Przedsiębiorstwa
Gospodarki Komunalnej
Franciszek Josik

LHS®

Prezes Zarządu LHS
w Zamościu
Zbigniew Tracichleb

PGE
Obrót S.A.

Prezes
Jan Wazia

Energozam

Prezes
Marek Tęcza

Prezes
Maria Wawrzaszek-Gruszka

GUZIKI

„Tylko guziki nieugięte
przetrwały śmierć
świadkowie zbrodni
z głębin wychodzą
na powierzchnię
jedyny pomnik na ich grobie

są aby świadczyć Bóg policzy
i ulituje się nad nimi
lecz jak zmartwychwstać
mają ciałem
kiedy są lepką cząstką ziemi...

ZBIGNIEW HERBERT

Stowarzyszenie Zamojska Rodzina Katyńska
W INTERNECIE: WWW.ST-ZRK.OVH.ORG

Zdjęcia: Czesław Kuśmierczuk
Przygotowanie strony internetowej: Marek Kowalski
Skład, łamanie i druk: ATTYLA S.J.

ZAMOŚĆ 2016